

Roxana Georgiana HOLCĂ-NISTOR*

**ANEXAREA IERUSALIMULUI (1980). UN NOU PAS SPRE
AMPLIFICAREA CONFLICTULUI ARABO-ISRAELIAN**

***The annexation of Jerusalem (1980). A new step towards amplifying
the Arab-Israeli conflict***

Abstract: *Israel's expansionist policy grew in the early 1980s when the Israeli Knesset decided to unilaterally annex Jerusalem, the city with the most controversial status in the Middle East. This unlawful act committed by Israeli leaders jeopardized the extremely fragile peace signed between Israel and Egypt at Camp David, once again demonstrating to Arab states that Israel's promises said one thing while their actions demonstrated another. An act of such magnitude could not pass unnoticed and the entire international community mobilized to find a solution that would not escalate the Arab-Israeli conflict and would not endanger the extremely fragile balance between the regional states. Naturally, most states were in the Arab states' favor and condemned the Israeli action. This point of view was also supported by the Romanian authorities, which had a very firm and uncompromising stance on the policy promoted by the Israeli government. Although this new conflict between Arabs and Israelis received increased attention from both the Western states and those under Soviet rule, the situation in the region became increasingly tense, making peace for the Middle East an almost impossible to achieve goal.*

Keywords: *Middle East, expansion, peace, Camp David, Romania.*

Apariția statului Israel în Orientul Mijlociu a reprezentat începutul unuia dintre cele mai longevive conflicte din istoria recentă a omenirii, care de-a lungul timpului a împărțit comunitatea internațională în două tabere: una pro palestiniană și cealaltă pro israeliană. Documentul care ar fi trebuit să clarifice situația Palestinei istorice – Rezoluția 181 a Adunării Generale a ONU din 29 noiembrie 1947 – a dat naștere mai multor confuzii și a lăsat nerezolvată o problemă extrem de importantă atât pentru evrei cât și pentru musulmani: statutul orașului sfânt Ierusalim. Conform acestei rezoluții, Națiunile Unite au luat hotărârea de a forma în Ierusalim o zonă demilitarizată aflată sub conducerea unui Consiliu de Tutelă al ONU. Acest statut trebuia menținut pentru o perioadă de 10 ani, după care situația trebuia reexaminată și luată o nouă hotărâre cu privire la statutul Ierusalimului. Această decizie a fost contestată de israelieni și de statele arabe și a creat prilejul unor noi dispute arabo-israeliene care au culminat

* PhD Student, "Ștefan cel Mare" University, Suceava, Romania; roxananistor1@yahoo.com.

Date submitted: September 1st 2019

Revised version submitted: February 16th 2020

Accepted: February 18th 2020

cu decizia guvernului israelian de a anexa partea de Vest a orașului. O nouă încercare a Adunării Generale (din 11 decembrie 1948 prin Rezoluția 194, menită să pună în drepturi principiul internaționalizării Ierusalimului) a fost sortită eșecului atât din cauza statelor arabe care au refuzat să accepte existența Israelului cât și din cea a israelienilor care au refuzat să cedeze partea pe care o ocupaseră.¹ Drept urmare, pe 23 ianuarie 1950 Israelul a declarat Ierusalimul ca fiind capitala statului, lucru care nu a fost recunoscut de statele arabe și nici de comunitatea internațională.

În urma Războiului de șase zile israelienii au reușit să ocupe și Ierusalimul de Est, reușind astfel, pentru o perioadă foarte scurtă, să reunifice cele două părți ale orașului. Rezoluția 242, prin prevederile sale ambigue care în interpretarea israeliană dădeau Israelului dreptul de a returna statelor arabe doar o parte din teritoriile ocupate, a reușit să adâncească și mai mult problema Ierusalimului. Cu toate acestea Rezoluția 252 din 1968 a Consiliului de Securitate ONU este foarte explicită cu privire la statutul orașului sfânt. Conform acesteia:

*”toate actele legislative și măsurile administrative precum și acțiunile întreprinse de Israel, inclusiv exproprierea terenurilor și proprietatea acestora, care tind să schimbe statutul juridic legal al Ierusalimului, sunt nule și nu pot schimba acest statut”.*²

Principiile ONU cu privire la situația Ierusalimului au fost reafirmate în numeroase ocazii, inclusiv pe 30 iunie 1980 prin Rezoluția 476, menită să contracareze decizia Israelului de reunificare a Ierusalimului. Cu toate acestea Israelul a ignorat constant deciziile ONU, iar la 30 iulie 1980 guvernul israelian a adoptat o Lege fundamentală care stipula următoarele:

*„a) Ierusalimul, complet și unit, este capitala Israelului; b) Ierusalimul este sediul președintelui statului, al Knessetului, Guvernului și Curții Supreme”.*³

Ca urmare a acestui act ilegal Consiliul de Securitate al ONU a acuzat Israelul de încălcarea dreptului internațional și a adoptat Rezoluția 478 din 20 august 1980 cerând statelor care și-au mutat reprezentanțele diplomatice la Ierusalim să le retragă.⁴

După anexarea ilegală și ignorarea oricăror rezoluții și decizii ale ONU, guvernul israelian a început construirea de așezări și popularea Ierusalimul de Est cu cetățeni israelieni pentru a împiedica astfel orice

¹ United Nations, *Chapter 12: The Status of Jerusalem*, p. 4; un.org/Depts/dpi/palestine/ch12.pdf (12.01.2018).

² *Ibidem*.

³ AFSC Middle East Resource Series, Middle East Task Force, *East Jerusalem and the Politics of Occupation*, p. 2, published 2004; afsc.org/sites/default/files/documents/East%20Jerusalem%20and%20the%20Politics%20of%20Occupation.pdf (12.01.2018).

⁴ *Ibidem*.

încercare a palestinienilor de a revendica acest oraș în viitor.⁵ Planul autorităților israeliene era acela de a înclina balanța demografică în favoarea evreilor; prin urmare până în 1987 în Ierusalimul de Est și-au stabilit reședința 80.000⁶ de cetățeni israelieni, lucru care a dus la noi confruntări între populația nou venită și cea băstinașă. Aceste tensiuni au fost alimentate în mare parte de confiscările ilegale de teren, mii de palestinieni fiind nevoiți să-și părăsească proprietățile în beneficiul noilor veniți.⁷ Totodată, prin anexarea Ierusalimului de Est Israelul a intrat în posesia a 28 de comunități palestinieni și a unui teritoriu de aproximativ 70 km².⁸

Părerile asupra acțiunilor întreprinse de guvernul israelian după 1967 sunt împărțite chiar și în rândul evreilor. În 1980, profesorul Jacob Talmon de la Universitatea Ebraică din Ierusalim a adresat o scrisoare premierului Menachem Begin în care îi solicita acestuia să regândească politica de anexare a Ierusalimului, atrăgându-i atenția asupra faptului că tratamentul la care erau supuși palestinienii prin ”combinația de supunere, opresiune națională și inferioritate socială, este o bombă cu ceas”.⁹ De asemenea, el i-a cerut primului ministru israelian ”să nu permită ca arabii să se simtă umiliți, asta până când aceștia nu vor începe să creadă că speranța a dispărut și trebuie să moară pentru Palestina”.¹⁰

Controversata lege din 1980 a fost primită cu dezaprobară de majoritatea comunității internaționale, mai multe state luând o poziție fermă față de această nouă agresiune săvârșită de Knessetul israelian asupra comunității palestinieni. Așa cum era și firesc, poziția cea mai vehementă au avut-o statele arabe care au depus un proiect de rezoluție la ONU în care condamnau refuzul Israelului de a pune în aplicare rezoluția Consiliului de Securitate 476 din 30 iunie 1980, atrăgând totodată atenția asupra faptului că schimbarea statutului Ierusalimului reprezintă o acțiune „nulă și neavenită”.¹¹ Mai mult decât atât, rezoluția făcea apel la toate statele membre ONU ca acestea să ”întreprindă măsuri împotriva Ierusalimului așa cum prevede art. 41, cap. VII din Carta ONU”.¹²

⁵ European Parliament, Directorate-General for External Policies of the Union Policy Department, *Jerusalem: The Heart of the Israeli-Palestinian Conflict*, Brussels, March 2012, p. 10.

⁶ Ilie Puia, *Palestina - istorie și prezent*, București, 1992, p. 155.

⁷ *Ibidem*.

⁸ Civic Coalition for Palestinian Rights in Jerusalem, *From Diversity to Racial Segregation and Domination Palestinians in Jerusalem*, p. 2, published 2014; bdsmovement.net/files/2014/05/Fact-Sheet-Jerusalem-1948-present.pdf (12.01.2018).

⁹ Foundation for Middle East Peace, *Israeli Settlements in the Occupied Territories a Guide*, p. 4, March 2002; fmep.org/wp/wp-content/uploads/2015/01/12.7.pdf (12.01.2018).

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Arhivele Ministerului Afacerilor Externe al României, *Problema 224/1980 - Orientul Mijlociu, Problematika Orientului Mijlociu la Organizația Națiunilor Unite*, d. 1930, f. 222.

¹² *Ibidem*.

Cu toate acestea, statele arabe mai moderate au încercat să adopte o poziție cât mai echilibrată față de măsurile de condamnare a Israelului, temându-se de faptul că o atitudine prea intransigentă ar fi putut atrage o nouă opoziție din partea SUA, care s-ar fi putut considera îndreptățite să-și folosească dreptul de veto pentru a bloca acțiunea arabă.¹³

Dincolo de dimensiunea sa politică, anexarea Ierusalimului de Est a avut și implicații religioase foarte importante, mai ales din pricina faptului că în această parte a orașului se află Moscheea Al-Aqsa, unul dintre locurile sfinte ale islamului. Astfel, decizia Israelului de a transforma Ierusalimul într-un centru al iudaismului a fost privită ca o insultă adusă întregii comunități islamice. În aceste condiții statele arabe au format un front comun pentru a se opune noii agresiuni venite din partea Israelului. Printr-un proiect de rezoluție saudit-irakian¹⁴ liderii arabi au încercat să impună o serie de sancțiuni politice precum și un boicot economic tuturor statelor care ar fi recunoscut Ierusalimul ca noua capitală a statului israelian. Unitatea arabă s-a făcut remarcată și la Conferința statelor islamice care a avut loc la Fez, în Maroc, pe 18 septembrie 1980, acolo unde regele Hassan al Marocului a ținut un discurs prin care atrăgea atenția palestinienilor că:

”Voi nu sunteți singurii care ați pierdut Al-Quds¹⁵ și vom face tot posibilul pentru a-l recâștiga împreună, pentru că Al-Quds reprezintă o cauză sacră pentru fiecare bărbat musulman și femeie.”¹⁶

În continuarea discursului său, regele Hassan a făcut apel la necesitatea de a apela la jihad pentru apărarea drepturilor comunității islamice. Trebuie precizat faptul că acesta a nuanțat cuvântul jihad folosindu-l cu ”sensul său actual”, acela de elaborare a unui plan strategic care să cuprindă atât acțiuni militare cât și politice. Este de înțeles faptul că aceste precizări au fost făcute pentru opinia publică occidentală care adesea traduce termenul de jihad ca război sfânt, o traducere mai apropiată de sensul adevărat al cuvântului fiind aceea de ”efort (n.a. acțiune) pe calea lui Dumnezeu”.¹⁷ Cu toate acestea, regele marocan nu a respins ideea de declanșare a unui nou război cu statul israelian, menționând faptul că:

”Atunci când vorbesc de jihad, mă refer la tot...”¹⁸.

Cea mai mare problemă ridicată de anexarea Ierusalimului a fost probabil tensiunea creată între Israel și Egipt. În condițiile în care trecuse foarte puțin timp de la semnarea păcii istorice dintre cele două state la Camp David, noua situație politică demonstra faptul că în mai puțin de doi

¹³ *Ibidem*, f. 223.

¹⁴ Central Intelligence Agency, *Near East-North Africa Report, on Freedom of Information Act Electronic Reading Room*, JPRS Collection, November 18th 1980, p. 4; cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP82-00850R000300050019-3.pdf (30.08.2019).

¹⁵ Al-Quds reprezintă denumirea arabă a Ierusalimului.

¹⁶ Central Intelligence Agency, *Near East-North Africa Report*, p. 21.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

ani acele acorduri au devenit inutile pentru guvernul israelian. Deși poziția Egiptului față de această problematică a fost una destul de reținută, discuțiile între Cairo și Tel Aviv au devenit din ce în ce mai încordate, iar SUA, principalul garant al acestor tratative, erau din ce în ce mai îngrijorate de faptul că situația ar putea escalada punând în pericol negocierile de pace parcurse până la acel punct. Autoritățile de la Washington erau de asemenea conștiente de faptul că statele arabe aveau să folosească petrolul și terorismul ca arme în lupta pentru cauza lor¹⁹ și ar fi dorit să evite acest lucru cu orice preț. Cu toate acestea, administrația președintelui Reagan s-a abținut să voteze Rezoluția 478 care condamna legea aprobată de Knesset și declara acțiunea de anexare a Ierusalimului de Est ca fiind o violare a dreptului internațional.²⁰

Pe plan internațional valul de reproșuri la adresa autorităților israeliene a fost completat de Uniunea Sovietică pentru care acest eveniment a reprezentat un bun prilej de a condamna Statele Unite aflate, în opinia guvernului de la Moscova, în spatele acțiunii israeliene. Diplomații sovietici erau de părere că fără intervenția SUA și a sprijinului nelimitat pe care Washingtonul îl oferea Israelului în toate acțiunile sale de subminare a comunității arabe această nouă provocare²¹ nu ar fi putut avea loc.

Dintre statele comuniste care au condamnat Israelul s-a remarcat poziția fermă a României, guvernul de la București fiind consecvent politicii avute de-a lungul timpului în raport cu situația din Orientul Mijlociu. Astfel, ca urmare a adoptării legii anexării Ierusalimului de Est, Ministerul Afacerilor Externe al României a emis o declarație prin care condamna acțiunea israeliană. Autoritățile palestiniene au apreciat în mod deosebit poziția guvernului de la București și au solicitat sprijinul statului român în dezbaterile Consiliului de Securitate al ONU cu privire la decizia unilaterală a Israelului de anexare a Ierusalimului.²²

Pe 11 august 1980 însărcinatul cu afaceri a.i., Ion Goritza, adresa Secretarului General al ONU o scrisoare transmisă de Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Socialiste România solicitând ca aceasta să fie adusă la cunoștința tuturor membrilor din Consiliul de Securitate pentru a face general cunoscută poziția oficială a autorităților române față de legea

¹⁹ Central Intelligence Agency, *Monthly warning assessment, on Freedom of Information Act Electronic Reading Room*, General CIA Records Collection, August 25th 1980, p. 3; cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP83B01027R000300070033-5.pdf (30.08.2019).

²⁰ Hani Albasoos, „Sovereignty over Jerusalem”, în *Journal of Conflictology*, Noiembrie 2013, p. 25.

²¹ Arhivele Ministerului Afacerilor Externe al României, *Problema 224/1980 - Orientul Mijlociu, Problematika Orientului Mijlociu la Organizația Națiunilor Unite*, d. 1930, f. 220.

²² Arhivele Ministerului Afacerilor Externe al României, *Problema 220/1980 O.E.P. - R.S.R., Relații politico-diplomatice româno-palestiniene*, d. 2087, f. 41.

adoptată de israelieni cu privire la statutul Ierusalimului.²³ Conform acestei scrisori guvernul român sancționa:

*”Acest act unilateral, arbitrar care schimbă statutul Ierusalimului și contravine în mod flagrant normelor dreptului internațional, rezoluțiilor Adunării Generale a Națiunilor Unite și Consiliului de Securitate cu privire la statutul Ierusalimului, precum și aspirațiilor legitime ale popoarelor către o soluționare politică a situației Orientului Mijlociu”.*²⁴

Astfel, anexarea Ierusalimului era văzută ca un factor menit să crească și mai mult tensiunea în regiune reprezentând totodată un obstacol în calea unei reglementări pașnice a conflictului arabo-israelian. În opinia autorităților române această decizie punea în pericol nu doar pacea din Orientul Mijlociu ci și securitatea internațională aducând prejudicii grave cooperării pașnice la nivel mondial. Scrisoarea atrăgea de asemenea atenția asupra faptului că:

*”Opinia publică din România respinge această acțiune gravă întreprinsă de către Parlamentul israelian. Având în vedere caracterul său ilegal, Ministerul Afacerilor Externe din România este autorizat să afirme că Guvernul României nu va recunoaște schimbarea arbitrară a statutului Ierusalimului și, în consecință, România nu va deschide un birou de reprezentare la Ierusalim și nici nu va participa la evenimente organizate în partea ocupată a Ierusalimului, iar reprezentanții ei nu vor avea contact cu autoritățile israeliene din acea parte a orașului”.*²⁵

Deși poziția României a fost apreciată și susținută și de alte state membre ONU, în realitate acțiunile prin care s-a încercat condamnarea Israelului și revenirea la status quo-ul de dinainte de 1967 au fost sortite eșecului.

Acest ultim act al Israelului a fost interpretat nu doar ca o sfidare a statelor arabe ci mai ales ca o sfidare la adresa tuturor națiunilor. Rezoluțiile adoptate de Consiliul de Securitate al ONU au fost încălcate sistematic de autoritățile israeliene și din cauza faptului că marile puteri nu au reușit să se pună de acord asupra sancțiunilor pe care Israelul ar fi trebuit să le primească. Prin urmare, profitând de slăbiciunile și interesele pe care cele mai multe state le aveau în zonă, Israelul a reușit să-și impună propriul mod de împărțire a Palestinei istorice și de consolidare a suveranității și securității proprii.

²³ United Nations Security Council, *Letter dated 11 August 1980 from the charged d'affaires a.i. of the permanent mission of Romania to the United Nations addressed to the Secretary General*, August 11th 1980, p. 1.

²⁴ *Ibidem*, p. 2.

²⁵ *Ibidem*.